

Motion till riksdagen

1989/90: A43

av Ove Karlsson m.fl. (s)

med anledning av prop. 1989/90:76

Regionalpolitik för 90-talet

Förstärkta insatser på landsbygden/i glesbygden

Regeringens proposition med förslag till ny regionalpolitik innebär en förstärkning av insatserna i glesbygden och på landsbygden. Särskilt påtagligt är detta för glesbygden i Norrlands inland. Många av de ståndpunkter och förslag till åtgärder som redovisas stämmer mycket väl överens med de som glesbygdsdelegationen framhållit, bl.a. i sitt landsbygdsprogram för 90-talet, och som också återfinns i det omfattande folkrörelsematerialet från kampanjen Hela Sverige skall leva!. I likhet med regeringen anser vi att insatserna nu bör kunna koncentreras till landsbygden/glesbygden. Det ter sig naturligt mot bakgrund av en relativt balanserad utveckling olika regioner emellan och en sådan prioritering kan också ses som en uppföljning av landsbygds-kampanjen.

I några avseenden anser vi dock att kompletteringar till de föreslagna åtgärderna är nödvändiga för att ytterligare stärka politiken.

Kommunernas roll

Kommunerna spelar en huvudroll i en offensiv landsbygdspolitik. I propositionen understryks också kommunernas betydelse och påpekas möjligheterna för länsstyrelserna att stödja kommunerna med projektmedel. Samtidigt föreslås att IKS-stödet och stödet till samhälllig service slopas. Risk finns därmed att de små men ofta mycket betydelsefulla insatser som gjorts med hjälp av dessa stöd inte kommer till stånd, exempelvis angelägna förbättringar av föreningslokaler, men även andra angelägna insatser som är till nytta för både samhälle och kommuninvånare. Det är inte givet att länsstyrelserna kommer att prioritera sådana investeringar med projektmedlen. I stället för ökade insatser för att stärka basservicen i byarna kan de föreslagna förändringarna av det regionalpolitiska stödet innebära en försämring.

IKS-stödet är också en länk mellan arbetsmarknadspolitiken och regionalpolitiken på lokal nivå och skulle kunna utvecklas ytterligare i denna riktning. Vi ser det som synnerligen angeläget att en bättre kopplingsker mellan regionalpolitiken och arbetsmarknadspolitiken på landsbygden. Även om AMS fria utvecklingsresurser utnyttjats för glesbygdsinsatser de senaste året har ändå de arbetsmarknadspolitiska insatserna på landsbygden inte ökat,

utan snarare minskat. Det är inte givet att, som förutsätts i propositionen, arbetsmarknadspolitiska insatser ersätter IKS-stödet. Stödet till samhällelig service är ett värdefullt stöd och skulle kunna utnyttjas mer offensivt i förnyelsearbetet inom den offentliga sektorn på lokal nivå.

Om IKS-stödet och stödet till samhällelig service slopas anser vi att dessa skall ersättas med ett nytt stöd, ev. inom ramen för glesbygdssstödet. I många av glesbygdskommunerna finns en mycket trång arbetsmarknad som medför att även andra beredskapsmedel, t.ex. Offentligt Skyddat Arbete (OSA), har varit till mycket stor nytta för att sysselsätta lokalt bunden och av olika anledningar svårplacerad arbetskraft. Det kan röra sig om människor som har svårt att få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden av flera olika skäl bl.a. sociala. Av den här anledningen borde det kunna skapas särskilda lokala arbetsmarknadsåtgärder för att klara sysselsättningen för de lokalt bundna socialt svårplacerade personer som finns i glesbygdskommunerna. Stödet för IKS- och OSA-verksamheten borde kunna ersättas med ett nytt stöd avsett för kommunerna att kunna vidta sysselställningsskapande åtgärder för äldre lokalt bunden arbetskraft eller personer som av sociala eller andra skäl är arbetshandikappade.

Det nya stödet bör vara riktat direkt till kommuner för intensifierade glesbygdsinsatser när det gäller sysselsättning och service, t.ex. samordnad boendeservice. Länsstyrelsen bör liksom hittills hantera företagsstödet, eventuellt med delegering till kommunerna. Härigenom stärks kommunernas roll i glesbygdspolitiken och frågorna får en decentraliserad hantering. Det är vår uppfattning att den decentralisering av regionalpolitiken som föreslås i propositionen inte skall stanna på den regionala nivån, utan drivas vidare mot den kommunala. Det bör vara en klar ambition i regionalpolitiken.

Ökad sektorsamordning

En bättre samordning mellan samhällssektorerna på alla nivåer är en förutsättning för en framgångsrik landsbygdspolitik. En förstärkning av statssekreterargruppen, särskilda infrastrukturmedel, redovisningsskyldighet för statliga verk och en förstärkning av länsstyrelsernas roll är åtgärder i denna riktning. Även förslaget om inrättande av en särskild myndighet för glesbygdsfrågor i Östersund syftar till en sådan samordning och förstärkning.

Det finns emellertid skäl att vidta åtgärder för att ytterligare förstärka sektorsamordningen. Först och främst måste regional- och landsbygdspolitiken få en ökad tyngd inom regeringskansliet. En förstärkt statssekreterargrupp garanterar inte att landsbygds- och glesbygdsfrågorna får tillräcklig vikt. Det är också svårt att se hur utlokaliseringen av glesbygdsdelegationen kan innebära en förstärkning av glesbygdspolitikens hantering i regeringen. Även om en stor del av den centrala hanteringen av landsbygds-/glesbygdsfrågorna kan ske vid en myndighet i Östersund anser vi att en särskild funktion ändå måste finnas inom regeringskansliet, som tillvaratar landsbygdens och glesbygdens intressen. Den nödvändiga samordningen mellan olika sektorer, som endast kan hanteras inom regeringskansliet, bör skötas genom denna funktion.

Vidare bör länsstyrelsens roll förtydligas så att det klart framgår att in-

skränkningar av statlig verksamhet i länen skall prövas av länsstyrelsen. Skyldighet måste finnas hos berörda sektororgan att i god tid informera länsstyrelserna om planerade förändringar i verksamheten och att underställa länsstyrelserna sådana beslut för prövning. Denna prövning bör ske med utgångspunkt i inomregionala program för den statliga verksamhetens förnyelse och decentralisering. Ett principiellt stopp för inskränkningar bör införas under en period om tre år för att ge länsstyrelser, kommuner och bygdegupper andrum och utrymme för ett offensivt utvecklingsarbete på landsbygden. Etablering av lokala kontor för samordnad service, t.ex. post, polis, försäkringskassa och arbetsförmedling, bör ges hög prioritet. I sådana kontor bör också kunna ingå privat och kommunal verksamhet. Driften bör kunna ske i delvis nya former med någon av intressenterna som huvudman eller i en ny lokal organisation. Utlokalisering av statlig verksamhet från residentsstäder till regionala utvecklingskontor bör också ges hög prioritet.

Nedsättning av socialavgifter

Nedsättning av socialavgifter i inlandet är en angelägen insats som långsiktigt bidrar till att stärka näringslivet och den ekonomiska basen i dessa bygder. Det gäller inte minst för jord- och skogsbruket, olika slags entreprenadverksamhet och tjänsteverksamhet. Den sistnämnda har stor betydelse för bl.a. kvinnornas sysselsättning i glesbygden. Problem kan givetvis uppstå i gränsområdena, speciellt beträffande entreprenadverksamhet, men dessa kan inte vara av den art att de gör en nedsättning olämplig för denna typ av verksamhet. För exempelvis jordbruket finns inga sådana konkurrensproblem, och därför bör egenavgifterna nedsättas för jordbrukare i stödområde I. Vi anser att nedsättningen av socialavgifter i stödområde I bör omfatta all privat verksamhet, inklusive stiftelser.

Landsbygdens betydelse

Kampanjen Hela Sverige skall leva! blev en mycket stor framgång. Den har inneburit ett intensivt lokalt utvecklingsarbete på landsbygden, mängder av lokala projekt, ändrade värderingar hos allmänheten, även i storstaden, inom byråkratin och hos politikerna. Människorna på landsbygden har visat initiativförmåga och handlingskraft samtidigt som kampanjen också väckt förväntningar hos landsbygdsborna om insatser från samhällets sida som det nu är angeläget att följa upp.

Den ökade friheten för länsstyrelserna att prioritera mellan olika typer av insatser som möjliggörs genom att projektmedlens andel av länsramarna inte begränsas innebär en ökad flexibilitet och ökade möjligheter till regional och lokal anpassning av politiken. Samtidigt finns en risk för att länsstyrelsernas offensiva utvecklingsinriktade arbete i alltför liten utsträckning riktas mot landsbygden och glesbygden.

Vi menar att under de närmaste åren bör mycket tydliga markeringar göras från regeringens sida när det gäller behovet av insatser för landsbygdens utveckling. Detta blir ett nödvändigt komplement till den fria resurshanteringen på regional nivå.

Hemställan

Mot. 1989/90

A43

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av lokala stödåtgärder för att trygga sysselsättningen.

2. att riksdagen som sin mening i övrigt ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda åtgärder för glesbygden.

Stockholm den 22 mars 1990

Ove Karlsson (s)

Britta Sundin (s)

Nils-Olof Gustafsson (s)

Jarl Lander (s)

Leo Persson (s)

Iris Mårtensson (s)